

Adalékok három József Attila-vershez

Az alábbiakban József Attila három versének: a *Mama*, az *Ember* és a *Nyári délután* címűeknek a József Attila kritikai kiadás által nem ismert publikálására hívjuk fel a figyelmet. Mindhárom vers az *Ünnep* c. heti képes szépirodalmi folyóirat (szerk. Megyery Ella, majd gr. Bethlen Margit) 1936. évfolyamában jelent meg, az előbbi kettő másodközlésként, de a korábbi kiadásokhoz és az ismert kéziratokhoz képest több-kevesebb szövegeltéréssel, a *Nyári délután* első közlésként. Figyelemre különösen ez utóbbi adat érdemes. A kritikai kiadás ugyanis nem tud arról, hogy versét József Attila valaha is közreadta volna, s úgy tartja számon, hogy az először a költő halála után, a Németh Andor által sajtó alá rendezett kötetben (József Attila összes versei és válogatott írásai. Bp. é. n. [1938.]) látott napvilágot. Főszövegül éppen ezért a vers egyik kéziratot példányának szövegét teszi meg, amire most a korabeli kiadás előkerülése — a vers szövegvariánsainak gazdagítása mellett — szintén módosítólag hat.

A versek *Ünnep*beli szövegeltérései arról tanúskodnak, hogy azokat József Attila itteni közlésük előtt újra elvette, s a korábbi változatokhoz képest tovább csiszolta sorait. Az eddig ismert szövegekkel összevetve, a legjelentősebb eltérést az *Ember* c. szonett szövege mutatja, míg a másik két vers esetében elsősorban a *Mama* című változata meglepő. A szóban forgó kiadások szövegeltérései a kritikai kiadás (József Attila Összes Művei. II. Bp. 1955.) főszövegéhez viszonyítva a következők (a szövegeltéréseket a kiemelt teljes sorban a megfelelő részek *kurzív* szedése jelzi; eltérő interpunkció esetében a pont, vessző stb. előtt álló szó is *kurzív*):

Mama (Ünnep, 1936. jan. 9., 2. sz. 70. 1.) Cím: Mennybemenetel 2. sor: gondolok *mindig*, meg-megállva. 3. sor: Nyikorgó korszárral *őle*ben 6. sor: *ordítottam*, toporzékoltam 7. sor: Hagyja a dagadt ruhát *másra!* 10. sor: nem szidott, nem is nézett *énrám*. 11. sor: A ruhák fényesen, suhogva, 13. sor: Nem nyafognék, de most már *késő*, 14. sor: most látom, milyen óriás *ő*, — 16. sor: *kékitőt* old az ég vizében.

Ember (uo. febr. 28., 9. sz. 425. 1.) 2. sor: Az *érdek* mint a *gazda* *ügy igazgat* 3. sor: *mindannyiunkat*. *Tudja ezt*, ki *gazdag* 4. sor: *s lassan* sejteni kezdí sok *szegény*. 6. sor: Csak öntudatlan *falazunk* a *gaznak*, 9. sor: *S a dallamot fűjjük* teli torokkal 12. sor: *Erényes az*, ki *csalódní* ügyes. 13. sor: *Ugy* teli vagyunk *apró*, maró *okkal*,

Nyári délután (uo. márc. 27., 13. sz. 618. 1.) 3. sor: *guggol*. Hátulról nézve 4. sor: is látní, *hogy* ásitott. 6. sor: *donganak az üvegen*. 7. sor: *Lágy* szellők táncot járnak 15. sor: *Megterít* feleségem 17. sor: Az eget is a tájon 18. sor: *vászontény* lepi *el*. 19. sor: *Csillog*, mert *üvegtálon* 20. sor: *ül*, a *földieper*. 21. sor: *Boldog vagyok?* A *kedves* 24. sor: *egy vak* tehervonat.

Hogy József Attila hogyan került kapcsolatba az *Ünnep*pel, nem tudjuk. De itteni verspublikációi aligha számítanak meglepetésnek, hiszen a folyóirat a kor majd minden jelentős írójától, költőjétől nagy számban közölt verseket, elbeszéléseket, cikkeket. Hogy csak a legkiemelkedőbb neveket említsük: Áprily Lajos, Babits Mihály, Erdélyi József, Féja Géza, Fodor József, Gelléri Andor Endre, Heltai Jenő, Illés Endre, Illyés Gyula, Juhász Gyula, Karinthy Frigyes, Kassák Lajos, Kárpáti Aurél, Képes Géza, Kosztolányi Dezső, Laczkó Géza, Molnár Ferenc, Nagy Lajos, Nyirő József, Radnóti Miklós, Remenyik Sándor, Rónay György, Schöppflin Aladár, Sinka István, Somlyó Zoltán, Szabó Lőrinc, Szabó Pál, Szerb Antal, Szép Ernő, Weöres Sándor stb. Mégis, irodalomtörténeti kutatásunk eddig ennek ellenére sem igen vette figyelembe a folyóiratot. Igaz, anyagának egy része bizonyára másodközlés, de hogy mégsem mellőzhető, ezt a fenti József Attila-versek is bizonyítják.

Láng József